

Motion till riksdagen 2023/24:2808

av **Ulrika Westerlund m.fl. (MP)**

med anledning av prop. 2023/24:54 Genomförande av nya krav på upphettade tobaksvaror

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Lagrådets förslag till formulering av 2 kap. 1 § lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter bör ersätta regeringens förslag till formulering och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör införa krav på information och hälsovarningar även på upphettade tobaksprodukter som inte är avsedda för rökning och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I propositionen föreslås vissa förändringar i lagstiftningen som rör tobaksfrågor. Detta eftersom förändringar har gjorts i ett EU-direktiv. Det betyder i huvudsak att det i svensk lagstiftning införs ett förbud mot så kallade upphettade tobaksvaror med karakteristisk smak. Upphettade tobaksvaror ska om de är tobaksvaror för rökning få informationstext och kombinerade hälsovarningar.

Miljöpartiet välkomnar tydligt de förändringar som nu genomförs. Insatser som minskar risken att särskilt unga blir beroende av tobak eller nikotin är angelägna. Olika smaktillsatser är ett led i detta och det är bra att det inte längre ska få saluföras. Precis som vi har en lagstiftning som inte tillåter det när det gäller cigaretter och tobak.

Vi vill dock göra några tillägg och förändringar i det som nu föreslås.

Otydligt innehåll

Det är en svårläst proposition, och det är inte helt lätt att begripa definitionerna och hur produkterna egentligen ser ut och används. Det står också att bruket av upphettade

tobaksvaror är ovanligt i Sverige och att det för närvarande inte finns några upphettade tobaksvaror som klassificeras som tobaksvaror för rökning till försäljning i Sverige. Däremot finns ett antal produkter registrerade i Sverige som ännu inte har lanserats.

Ett antal remissinstanser hade velat se en tydligare definition i lagen, men regeringen avvisar detta bl.a. för att produkter förändras.

Lagrådet föreslår dock en alternativ formulering till 2 kap. 1 § lagen om tobak och liknande produkter (2018:2088) för att göra innebörden tydligare. Vi instämmer i den bedömningen. Vi kan inte se att regeringen lyfter några argument i fråga om varför den inte skulle vara bättre och tycker därför att den alternativa formulering som Lagrådet föreslår bör användas i lagen.

Hälsovarningar behövs för upphettade tobaksvaror

Det finns idag enligt EU:s regelverk krav på informationstexter och kombinerade hälsovarningar för förpackningar till cigaretter, rulltobak och tobak för vattenpipor. Tidigare har upphettade tobaksvaror varit undantagna, men nu föreslås att samma krav ska gälla för upphettade tobaksvaror, i den mån de är för rökning.

Cancerfonden har i sitt remissvar föreslagit att kravet ska utvidgas till alla upphettade tobaksvaror. Även om det undantag som funnits nu tas bort vad gäller upphettade tobaksvaror för rökning menar de alltså att även upphettade tobaksvaror som är rökfria tobaksvaror bör ingå. Regeringen svarar kort att man anser att det saknas förutsättningar för detta. Vad vi förstår bör det vara möjligt för oss i Sverige, och om så inte är fallet anser vi att regeringen bör undersöka hur det ska möjliggöras.

Frågan om vitt snus och nikotinanvändning hos unga

Man kan säga att det finns en elefant i rummet som rör denna fråga. Smaktillsatser och deras möjlighet att dra till sig nya användare är det som är skälet till förbudet i EU-direktivet vad gäller tobak och nu även upphettade tobaksvaror. Samtidigt utökas försäljningen av vitt snus just nu enormt i Sverige. Det är populärt att börja bland många unga, inte minst bland unga tjejer. Smakerna är många och lockande och förpackningarna finns tydligt exponerade i montrar vid snart sagt varje kassa i affärer och närbutiker.

Hur forskningsläget ser ut vet vi ännu inte sammantaget men det finns alla skäl att vara försiktig. Flera organisationer lyfter stark oro, t.ex. A Non Smoking Generation som kampanjat hårt i frågan. Trots att åldersgränsen går vid 18 år för köp, lyfts till exempel från flera håll förslag om att grund- och gymnasieskolan bör bli helt tobaks- och nikotinfri. Ett förslag som uppenbarligen skulle göra klar skillnad jämfört med hur det är i dag. Andra frågor som lyfts är skatt, reklam och tillgänglighet m.m.

Hjärt-Lungfonden har nyligen i en genomgång av läget lyft sin starka oro för socialutskottets ledamöter. Den handlar bl.a. om hur Sverige just nu tycks gå en annan väg än vad våra grannländer gör för att reglera nya nikotinprodukter. Det övergripande målet i ANDTS-strategin är att tillgången till tobaks- och nikotinprodukter ska minska, men för närvarande ökar produkterna och de är lätta att få tag på.

Att regeringen också har valt att sänka skatten på snus rejält är minst sagt problematiskt. Detta är en klar felprioritering som vi har svårt att förstå eftersom priset är en så viktig faktor, enligt forskningen, för användning av tobaks- och nikotinprodukter.

Miljöpartiet anser att regeringen snarast bör låta snabbutreda vad som krävs för att förhindra att minderåriga börjar använda tobaks- och nikotinprodukter och återkomma med ett sammansatt förslag.

Ulrika Westerlund (MP)

Annika Hirvonen (MP)

Leila Ali Elmi (MP)

Janine Alm Ericson (MP)

Mats Berglund (MP)